

בעניין: **המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר - ע.ר.**
ע"י ב"כ עוה"ד יוסי וולפסון ו/או לאה צמל ואח'
מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים
טל: 02-6283555; פקס: 02-6276317

העותרת

- נ ג ד -

מדינת ישראל ואח'

המשיבים

השלמת עיקרי טיעון מטעם העותרת

לאור הזמן שחלף מאז הגשת עיקרי הטיעון בתיק זה, מבקשת העותרת לעדכן את בית-המשפט בדבר מספר אסמכתאות חדשות בנוגע לכמה מטענותיה, שהובאו בפירוט בעיקרי הטיעון מ-12.12.2004.

התגובה הבינלאומית לידיעות בדבר מקומות מעצר סודיים

1. בשנה האחרונה התרבו הפרסומים אודות קיומם של מתקני מעצר סודיים, הממוקמים במדינות שונות ומשמשים את ארצות-הברית (ישירות או בעקיפין) להחזקת עצורים החשודים במעורבות בטרור. אחד הפרסומים המרכזיים היה תחקיר בעיתון וושינגטון-פוסט, אשר התפרסם ב-2.11.2005. בהתאם לתחקיר, ה-CIA מחזיק רשת של מתקני מעצר סודיים במדינות שונות בעולם, ובין היתר במזרח אירופה. גורמי מודיעין הסבירו לעיתון, שההחלטה להקים את מתקני הכליאה הסודיים מחוץ לארצות-הברית נובעת מכך שבארצות הברית הדבר לא חוקי (סקירה של המשפט האמריקאי הרלוונטי הובאה בעיקרי הטיעון בסעיפים 49-54). אחד האתרים הסודיים, בתאילנד, נסגר כשנה לאחר שנפתח, לפי דרישתם של גורמים רשמיים בתאילנד, לאחר שדבר קיומו פורסם. לפי הכתבה, השימוש במתקני כליאה סודיים איפשר תנאי כליאה ושיטות חקירה בלתי חוקיים באותם מתקנים. לבסוף, עולה מהתחקיר, שהשימוש במתקנים הסודיים, שנועדו תחילה לקבוצה צרה של אנשים, התרחב עם הזמן גם לאנשים אחרים, בהליך טיפוסי של מדרון חלקלק.

תדפיס התחקיר של הווינגטון פוסט מצורף כנספח ע/80.

2. התגובה הבינלאומית לידיעות אלו משקפת היטב את ההסכמה הבינלאומית הכללית, שמדובר בפרקטיקה פסולה ואסורה באיסור מוחלט.

3. מרבית המדינות שנחשדו בהפעלת מתקני כליאה סודיים, הכחישו ידיעות אלו. ארצות הברית עצמה, התחמקה מהתייחסות ישירה לידיעות. למיטב ידיעתה של העותרת, **אף לא גורם רשמי אחד במדינה כלשהי הצדיק את קיומם של מתקני כליאה סודיים.**

4. לאור העובדה, שחלק מהמידע על מתקנים סודיים ועל הובלות סודיות של עצורים מתייחס למדינות החברות במועצת אירופה ואף למדינות שהן חברות באיחוד האירופי או מועמדות להצטרפות אליו, התגובות האירופיות לפרסומים היו חריפות ביותר.
5. המזכיר הכללי של מועצת אירופה הורה ב-21.11.2005 על חקירת המידע שבפרסומים, ודרש תשובות מהמדינות החתומות על האמנה האירופית לזכויות אדם, וזאת עד ל-21.2.2006.
6. האסיפה הפרלמנטארית של מועצת אירופה עורכת פעולת חקירה עצמאית משלה, ומינתה לצורך זה כדווח את יו"ר הוועדה לעניינים משפטיים ולזכויות אדם, מר דיק מרטי.
7. במסגרת האיחוד האירופי התבטא הממונה על ענייני הפנים בנציבות האיחוד האירופי, מר פראנקו פרטיני, כי כל מדינה אירופית שיתגלו בה בתי כלא סודיים של ה-CIA עלולה לאבד את זכות ההצבעה שלה במוסדות האיחוד.
8. ורק בשבוע האחרון, ב-15.1.2006, אימץ הפרלמנט של האיחוד האירופי החלטה, המבקשת להקים ועדה פרלמנטארית זמנית, שתחקור את ההאשמות, ושתפעל במקביל למנגנוני החקירה האחרים שכבר מופעלים.
9. שורה של מדינות פתחו בחקירות מסוגים שונים בנוגע לפעילות החשאית של ה-CIA בנוגע למעצרים והעברת עצורים. ככל הידוע לעותרת, חקירות כאלו נפתחו בקנדה, איטליה, צרפת, שוודיה, ספרד, נורווגיה, שווייץ והולנד.
- לעניין התגובות לפרסומים על קיומם של מתקני מעצר סודיים מצורפים המסמכים הבאים:
- החלטת הוועדה המתמדת של האסיפה הפרלמנטארית של מועצת אירופה, מתאריך 25.11.2005 בנוגע לחקירה של מר מרטי – מצורפת כנספח ע/81.
- ההחלטה מופיע באתר הרשמי של מועצת אירופה בכתובת:
- <http://assembly.coe.int/ASP/APFeaturesManager/defaultArtSiteView.asp?ArtId=339>
- דו"ח ביניים של מר מרטי, המזכיר, בין היתר את התגובות של מדינות שונות למידע כפי שפורסם בווישינגטון-פוסט. הדו"ח מצורף כנספח ע/82.
- הדו"ח מופיע באתר הרשמי של מועצת אירופה בכתובת:
- <http://assembly.coe.int/ASP/APFeaturesManager/defaultArtSiteView.asp?ArtId=336>
- ידיעה מעיתון "הארץ" (29.11.2005) בדבר התבטאותו של מר פרטיני – מצורפת כנספח ע/83.
- החלטת הפרלמנט האירופי מ-15.12.2006, שאף היא מפרטת תגובות של גורמים שונים, מצורפת כנספח ע/84.
- ההחלטה מופיעה באתר הרשמי של הפרלמנט של האיחוד האירופי בכתובת:
- http://www.europarl.eu.int/omk/sipade3?L=EN&PUBREF=-//EP//TEXT+TA+20051215+ITEMS+DOC+XML+V0//EN&NAV=S&MODE=XML&LSTDOC=N&LEVEL=0&SAME_LEVEL=1

10. תגובתו החריפה של האיחוד האירופי מובנת, בין היתר, לאור זאת שהאיחוד אימץ כבר בשנת 2001 קווים מנחים על המדיניות כלפי מדינות שלישיות, במה שנוגע למניעת עינויים ויחס לא אנושי או משפיל. בהתאם לקווים מנחים אלו, יפעל האיחוד האירופי, בין היתר, לכך שמדינות שלישיות יאמצו ערובות (safeguards) למניעת עינויים ויחס רע לעצורים. בין הערובות הנזכרות בקווים המנחים:

ban secret places of detention ensuring that all persons deprived of their liberty are held in officially recognised places of detention and that their whereabouts are known;

ניתן למצוא את הקווים המנחים באתר הרשמי של האיחוד האירופי בכתובת:

http://europa.eu.int/comm/external_relations/human_rights/torture/guideline_en.htm

11. על רקע תגובות חד-משמעיות אלו, שאינן מטילות כל ספק באיסור המוחלט והחמור על קיומם של מתקני כליאה חשאיים, מתבלטת עמדתה של המדינה בעתירה זו. הוראות רבות בחקיקה הישראלית מעגנות את חובת הפומביות של כל מקום מעצר. במקום להיאחז בהוראות אלו, המאפיינות כל משטר דמוקרטי, מעדיפה המדינה למחוק אותן מספר החוקים באמצעות תעלולי פרשנות מתחכמים. בכך הופכת המדינה מבחירתה היא לחצר האחורית של קהילת העמים.

פומביות מקום המעצר כערובה נגד עינויים ויחס בלתי-אנושי ומשפיל

12. אחד הפרקים בעיקרי הטיעון (סעיפים 56-67) הוקדש לכך שפומביות מקום המעצר היא ערובה חשובה למניעת עינויים ויחס בלתי אנושי ומשפיל.

בין היתר הוזכר שם, כי הניסיון העולמי מלמד כי סודיות מהווה הזמנה לעינויים וליחס בלתי-אנושי, שהם בגדר סכנה אימננטית במערכת היחסים בין כולא לכלוא – בייחוד בנסיבות נשוא עתירה זו, דהיינו שהכלוא נתפס כ"אחר" וכ"אויב" והוא מוחזק בארץ זרה הרחק ממנגנוני ההגנה המוכרים לו. הובאו גם פסקי-דין של בית-המשפט האמריקאי לזכויות אדם המדגימים את התופעה. החשיפות מהתקופה האחרונה בנוגע להתעללות בעצורים במסגרת ה"מלחמה בטרור" והמלחמה בעיראק, מוסיפים לניסיון עגום זה, ומלמדים שאין אומה החסינה ממעשי עינויים, ואין דרך למנוע אותם אלא באמצעות שמירה נוקשה על ערובות קפדניות למניעתם.

במסגרת עיקרי הטיעון הזכרנו את המלצותיו של דווח האו"ם, סר נייג'ל רודלי לעניין איסור על מקומות כליאה סודיים ככלי למניעת עינויים, ואת מנגנוני הבקרה החיצוניים הקיימים בארץ ובעולם כדי להבטיח פיקוח על תנאי ההחזקה של עצורים. בין אלו חשוב לציין במיוחד את המנגנון שנקבע באמנה האירופית למניעת עינויים ויחס או ענישה בלתי אנושיים או משפילים, ואשר מאפשר לוועדה שהוקמה בהתאם לאותה אמנה להיכנס לכל מקום בשטח 45 המדינות החברות בו מוחזקים אנשים שחירותם נשללה. מנגנון דומה נקבע בפרוטוקול האופציונלי לאמנת האו"ם נגד עינויים ויחס או ענישה אכזריים, לא אנושיים ומשפילים.

הפרוטוקול האופציונלי מצורף כנספח ע/85.

13. ב-19.4.2005 אימצה הנציבות לזכויות אדם של האו"ם החלטה בנוגע לעינויים וליחס או ענישה לא אנושיים או משפילים. על רקע החשיפות להן היינו כולנו עדים בשנים האחרונות, חוזר הנציב על המחויבות האוניברסלית למנוע עינויים ויחס לא אנושי ומשפיל. בין היתר הנציבות מבקשת (בסעיף 9 להחלטה) להזכיר לכל המדינות:

[The Commission on Human Rights] Reminds all States that prolonged incommunicado detention or detention in secret places may facilitate the perpetration of torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment and can in itself constitute a form of such treatment, and urges all States to respect the safeguards concerning the liberty, security and the dignity of the person;

החלטת הנציבות מצורפת כנספח ע/86.

ההחלטה מופיע באתר הנציבות בכתובת:

http://ap.ohchr.org/documents/E/CHR/resolutions/E-CN_4-RES-2005-39.doc

פומביות מקום המעצר כערובה נגד היעלמויות כפויות

14. בעיקרי הטיעון הוקדש אחד הפרקים (סעיפים 68-71) לכך שפומביות מקום המעצר הוא כלי חשוב כנגד התופעה המחרידה של היעלמויות כפויות. לאור זאת, נקבעה במשפט הבינלאומי הנוגע למניעת היעלמויות כפויות חובה מוחלטת להודיע על מקום ההחזקה העדכני של כל כלוא.

ציינו, כי על-פי פרסומים בעיתונות, המתקן נשוא העתירה שימש, לפחות פעם אחת, להעלמתו הגמורה של כלוא למשך תקופה ארוכה. גם לולא היה כך, החובה לשמור על ערובה זו כנגד שימוש בלתי מרוסן בכוח, היא חובה משפטית קיימת.

15. בעיקרי הטיעון הפנינו להוראות ההצהרה של עצרת האומות המאוחדות להגנה של כל אדם מפני העלמות כפויה. אנו מבקשים להוסיף כעת את הפרשנות שניתנה להוראות אלו על-ידי ועדת העבודה של האו"ם בנושא. בפרשנות לסעיף 10 להצהרה קובעת הוועדה:

The first commitment is that the person “deprived of liberty be held in an officially recognized place of detention”. This provision requires that such places must be official - whether they be police, military or other premises -and in all cases clearly identifiable and recognized as such. Under no circumstances, including states of war or public emergency, can any State interests be invoked to justify or legitimize secret centres or places of detention which, by definition, would violate the Declaration, without exception.

העתק המסמך מצורף כנספח ע/87.

ניתן לעיין במסמך גם באתר האו"ם בכתובת:

<http://www.ohchr.org/english/issues/disappear/WGEID%20compilation%20of%20general%20comments.doc>

16. בספטמבר 2005 פרסם האו"ם טיוטה לאמנה בינלאומית להגנת כל אדם מהעלמות כפויה.

סעיף 17(a) לטיוטת האמנה קובע כי:

No one shall be held in secret detention.

סעיף 18 לטיוטת האמנה קובע את המידע המינימאלי שיש למסור לקרובי הכלוא ולבעלי-אינטרס אחרים. מידע זה כולל את זהות הרשות שהחליטה על הכליאה, את זהות הרשות השולטת בכליאה, את המקום והזמן בו נשללה חירותו של אדם, ובנוסף לכל אלו:

The whereabouts of the person deprived of liberty, including, in the event of a transfer to another place of deprivation of liberty, the destination and the authority responsible for the transfer;

מעיון במסמכי ההכנה עולה, כי אף אחת מהמשלחות שהשתתפו בהכנת הטיוטה לא התנגדו להוראות אלו, וכי ישראל הייתה שותפה בהליכים כמשקיפה.

טיוטת האמנה מצורפת כנספח ע/88.

ניתן לעיין בטיטת האמנה באתר נציבות זכויות האדם של האו"ם בכתובת:

<http://www.ohchr.org/english/issues/disappear/docs/E.CN.4.2005.WG.22.WP.1.REV.4.pdf>

ניתן לעיין במסמכי ההכנה של הטיוטה באותו אתר בכתובת:

<http://www.ohchr.org/english/issues/disappear/group/index.htm>

המשפט ההומניטארי הבינלאומי – ביקורי הצלב האדום

17. אחד ההקשרים בהם מיושם העיקרון של פיקוח חיצוני, ככלי להגנתם של כלואים, הוא ההסדר ששורשיו עוד במאה ה-19, לפיו לצלב האדום הבינלאומי ישנה הזכות לבקר אנשים מוגנים לפי המשפט ההומניטארי הבינלאומי.

בעיקרי הטיעון הבאנו את ההוראות הרלוונטיות מאמנות ז'נבה, המחייבות לאפשר לאנשי הצלב האדום גישה חופשית לכל מקום ולכל בניין בהם מצויים מוגנים, במיוחד אלו שחירותם נשללה. הבאנו את הפרשנות הרשמית לאמנות, הקובעת שחובה זו כוללת את החובה להעניק גישה חופשית לכל מקום המשמש להחזקת כלואים ולכל המתקנים המשרתים אותם. הזכרנו, כי חובה זו ניתנת להשעיה רק **באופן זמני** מטעמים של צרכים צבאיים החלטיים.

מדינת ישראל מונעת מהצלב-האדום גישה כלשהי למתקן הסודי – וזאת בשל סודיותו. המניעה היא קבועה. ככל שמתאפשר מגע בין הצלב-האדום לבין הכלואים במתקן, המפגש מתקיים מחוצה לו, ואנשי הצלב אינם מורשים להיכנס למבנים עצמם לצורכי פיקוח. כל זאת, בהפרה בוטה של המשפט ההומניטארי הבינלאומי.

בשנת 2005 פרסם הצלב האדום מחקר בדבר הכללים המינהגיים של המשפט ההומניטארי הבינלאומי. ההוראות בדבר ביקורי הצלב האדום במתקני כליאה נקבעו כהוראות מנהגיות במסגרת כלל 124.

J.M. Henckaerts & L. Doswald-Beck, **Customary International Humanitarian Law, v. I: Rules** (Cambridge University Press, 2005), pp 442-445.

טיעונים אלו, ואסמכתאות אלו, מובאים בנוסף למה שהובא בעיקרי הטיעון מ-12.12.2004.

השלמת עיקרי הטיעון הועברה לב"כ המשיבים אתמול, ועד עתה לא התקבלה התייחסותו להגשתה.

ירושלים, 18 בינואר 2006

יוסי וולפסון, עו"ד
ב"כ העותרת

(ת.ש. 28500)